

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Změna zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník neboli „rozvodová reforma“

Ministerstvo spravedlnosti zaslalo v září 2023 do připomínkového řízení změnu zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“ nebo „občanský zákoník“), která podporuje souhlasné řešení tzv. rodičovských konfliktů. Změna má zjednodušit a zrychlit rozvod manželství a úpravu poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu manželství. Meziresortní připomínkové řízení je u konce, nyní návrh projednává vláda. V příspěvku se pokusím obsáhnout zásadní změny, které novela přináší, a to také v případě trestání dětí, včetně krátkého exkurzu do této problematiky.

Návrh zákona, kterým se mění občanský zákoník, upravuje procesní záležitosti, mění či zavádí následující instituty občanského práva:

- **Slučuje se opatrovnické a rozvodové řízení**, v případech, kdy jsou manželé domluveni na principu rozvodu, úpravě poměrů nezletilých dětí a následcích rozvodu. Zavádí se tedy smluvený rozvod, který má být rychlejší a vést k menší zátěži celé rodiny, za podpory nižšího soudního poplatku. Takovým způsobem lze ukončit manželství, připojí-li se 2. manžel k návrhu anebo podají-li jej manželé společně a je-li zjištěno shodné tvrzení manželů o rozvratu a o záměru dosáhnout rozvodu, pak totiž platí domněnka rozvratu manželství.
- Zachovává se požadavek, podle něhož je podmínkou rozvodu manželství **soudní úprava poměrů nezletilého pro dobu po rozvodu**. Mají-li tedy manželé nezletilé dítě, je navrhováno **spojit řízení o rozvod manželství s řízením o úpravě poměrů** jejich nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu. Samotný proces by měl být méně formální a potenciálně méně konfliktní.
- **Snížení soudního poplatku**, lépe řečeno nastavení soudního poplatku tak, aby podporoval smírné a rychlé způsoby řešení záležitostí manželů a dítěte (bude-li rozhodnuto o smluveném rozvodu manželství podle občanského zákoníku, avšak navrhovatel zaplatí poplatek za řízení o rozvod, který není rozvodem smluveným, vrátí soud navrhovateli z účtu rozdíl mezi zaplaceným poplatkem a poplatkem za smluvený rozvod manželství.)
- Ruší se zjišťování **existence rozvratu** manželství v případě tzv. „nesporného“ rozvodu, včetně povinného výslechu manželů u rozvodu, ruší se také podmínka, kdy spolu manželé před rozvodem nesmí žít alespoň ½ roku, rozvést však lze manželství, které trvalo alespoň 1 rok. V případě „sporného“ rozvodu se navrhuje zrušit obecný požadavek na **zjišťování příčin rozvratu** manželství. Příčiny rozvratu by soud zjišťoval jen je-li manželem, který návrh na rozvod nepodal, tvrzeno, že je dán důvod pro zamítnutí návrhu (tzv. tvrdost klauzule).
- Lze **upustit od výslechu účastníků**, pokud souhlas manželů s rozvodem a shoda na rozvratu vyplývá z písemných podání nebo shodných tvrzeních přijednání.
- Změny se týkají také **předběžné úpravy poměrů dítěte**, zejména tzv. aktivní legitimace, tedy práva subjektu obrátit se s návrhem na soud, úpravy speciálního předběžného opatření, kdy nyní může návrh na tzv. rychlé předběžné opatření (soud rozhoduje do 24 hodin, při nedostatku řádné péče nebo ohrožení života dítěte) podat pouze orgán sociálně právní ochrany dětí, kdy dle novely může soud i bez návrhu nařídít předběžné opatření.
- Předběžná opatření by měl nahradit nový institut **prozatímních rozhodnutí**. Prozatímní úprava poměrů dítěte by byla stanovena, nevyžaduje-li situace nezletilého zásah do jeho poměrů předběžným opatřením, ale je v zájmu dítěte, aby do jeho poměrů zatímně zasaženo bylo. Prozatímním rozhodnutím nelze umístit dítě mimo péči rodičů nebo osoby příbuzné nebo

blízké s výjimkou péče budoucího osvojitele a předpěstounské péče. Lze jej vydat, jen byla-li dána možnost účastníkům, včetně nezletilého, se vyjádřit. Soud rozhodne (na základě písemných vyjádření nebo v rámci jiného soudního roku nebo při jednání) do 3 měsíců. Soud vydá prozatímní opatření na dobu do 3 měsíců, lze jej však prodloužit. Není proti němu přípustné odvolání (proti prodloužení však ano).

- V souvislosti s řešením problematiky **neplacení výživného** se navrhuje možnosti jako úplatné postoupení splatné pohledávky na výživné a stanovení zvýšené sazby úroků z prodlení při neplacení výživného (výši stanoví vláda nařízením).
- V rozsahu, v jakém se spotřebované výživné nevrací, se přiměřeně **sníží dávka výživného** splatná v budoucnu.
- **Absence zastoupení dítěte kolizním opatrovníkem** v případech, kdy budou řízení zahájena k návrhu, z něhož vyplyne vzájemná shoda stran poměrů nezletilého (nestranný a nezávislý odborník, který má soudu pomoci vymezit, jaká úprava bude pro dítě nejlepším řešením, v drtivé většině je jím orgán sociálně-právní ochrany dětí). V těchto řízeních by dítě zastupovali jeho rodiče.
- Navrhuje se **zrušit rozlišování forem péče** (společné, střídavé a výlučné) a rozlišování rezidentního a nerezidentního rodiče, řízení by se nemělo stát prostorem pro boj o název modelu péče, nadále by měli pečovat o dítě oba rodiče.
- Pokud se rodiče dohodnou na tom, že dítě zůstane v péči obou, pak soud nebude určovat rozsah péče a nebude rozhodovat ani o vyživovací povinnosti. Pokud se rodiče nedohodnou, určí rozsah péče soud (dle zájmu dítěte) a rozhodne o vyživovací povinnosti (může schválit dohodu).
- Druhý rodič bude mít právo také na **nepřímý styk** s dítětem.
- Dle stávající právní úpravy je dítě povinno dbát svých rodičů a rodiče mají právo ho usměrňovat výchovnými opatřeními, jimiž je dítě povinno se řídit. Výchovné prostředky lze použít pouze v podobě a míře, která je přiměřená okolnostem, neohrožuje zdraví dítěte ani jeho rozvoj a nedotýká se lidské důstojnosti dítěte. Tělesné tresty jsou v ČR zakázány ve školství, vězeňství, zaměstnání. Násilí je postihováno v partnerských vztazích mezi dospělými, vůči dětem je stále zákonem a společností tolerováno. Současná legislativa toleruje přiměřené tresty na dětech, ale výklad, co je přiměřené, je značně subjektivní. Je tak obtížné identifikovat, co je přiměřené výchovné usměrnění a co je již závažné násilí. V judikatuře NS lze zmínky o tělesném trestání vysledovat ojediněle, zejména pak v souvislosti s trestným činem týrání svěřené osoby. V souladu s mezinárodními závazky byla do návrhu zakotvena **nepříjatelnost tělesného trestání dětí**, touto úpravou se nezavádí žádné sankce pro rodiče, cílem není je trestat, ale podpořit výchovu prostřednictvím jiných výchovných prostředků než tělesných trestů. Do § 884 občanského zákoníku se vkládá: *„Platí, že lidské důstojnosti dítěte se dotýká tělesné trestání, působení duševního strádání a jiná ponižující opatření.“*

Novelu občanského zákoníku vnímám, zejména pak odstranění „názvosloví“ péče, pozitivně.

Novelizovaná ustanovení a jejich aplikace v praxi jsou dle mého názoru schopná zamezit v některých případech rodičovskému konfliktu a ochránit tak dítě před důsledky sporů mezi rodiči ohledně výlučné či střídavé péče. Novela se snaží odstranit nevhodné procesní postupy, které se v praxi neosvědčily. Nedostatek však vnímám v oblasti nevyhmatelnosti porušení používání fyzických trestů, nedostatečném výkladu tělesného trestání, možnosti podat odvolání pouze proti prodloužení trvání zatímního opatření. Byť v plenárním usnesení ze dne 21. 3. 2017 sp. zn. Pl. ÚS 36/16 dospěl Ústavní soud k závěru, že rozdílný režim zákonné úpravy u manželů a nesezdaných partnerů je ústavně konformní, reforma rozvodů se změnou v této oblasti nepočítá. Novela stále zastává paternalistický přístup soudů a orgánů veřejné moci k rodině, navracíme se ke stavu před rokem 1998 (oddělení řízení do dvou novelou v r. 1998). Inspiraci snad časem nalezneme v zahraničních úpravách, zejména pak ve Francii, kdy rozchod rodičů nemá vliv na výkon rodičovské odpovědnosti,

či Švédsku a Rakousku, kdy pokračuje po rozchodu rodičů společná péče, aniž by o ní soud musel rozhodovat. Až praxe však ukáže, jakým způsobem budou jednotlivé soudy aplikovat novou úpravu a nakolik skutečně zjednoduší a urychlí některé procesy.

Mgr. Kateřina Kolářová Justová,
advokátka

Valíček & Valíčková
advokátní kancelář, s.r.o.

[Valíček & Valíčková, advokátní kancelář](#)

Kanceláře **Brno**: Nám. Svobody 18, Brno

Kancelář **Praha**: The Flow Building, Václavské nám. 47, Praha

Kancelář **Vyškov**: Dukelská 12, Vyškov

Kancelář **Ivančice**: Petra Bezruče 2, Ivančice

Tel.: 770 685 603

email: info@brno-advokatnikancelar.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnícké osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe](#)

veřejných institucí

- Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026
- Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky (EU): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí
- Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu
- Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu
- Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?
- Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše